

literatura
XAVIER ALIAGA

Pere Joan Martorell (Lloseta, Mallorca, 1972) aconsegueix en 'La memòria de l'oracle', novel·la guanyadora del Premi Mallorca de Narrativa 2017, convertir la temàtica recurrent de la postguerra en un exercici poderós de narrativa amb volada lírica que no renuncia a posar sobre la taula la immundícia moral i la misèria d'un període obscur.

Literatura de la memòria amb volada lírica i narrativa

La memòria de l'Oracle

PERE JOAN MARTORELL

Premi Mallorca de Narrativa 2017
Edicions de 1984
Barcelona, 2018
252 pàgines

La memòria històrica abordada des del punt de vista literari mai no resta fixada del tot. Cada generació ha de fer el seu propi exercici retrospectiu, les seues lectures, la nova aportació. Més encara sobre fets tan decisius —d'ombra tan allargassada i encara present— com la Guerra Civil i la postguerra. Malauradament, durant molt de temps, les noves generacions de crítics i escriptors han bandejat la immersió en aquestes històries per esgotament temàtic, per mandra, pel desinterès que provoca la distància i per la voluntat d'escriure i ser llegits en clau contemporània. Moderna. Hi ha un títol emblemàtic d'Isaac Rosa, del 1999, que resumeix perfectament la idea: *Otra maldita novela sobre la guerra civil*.

Escassa afeció provocada també perquè la temàtica havia generat durant anys —amb totes les excepcions de rigor que calga de ressaltar— una allau de llibres perfectament prescindibles i, en molts casos, dissuasoris.

Què ens hauria de portar, per tant, a la lectura de *La memòria de l'Oracle*, de Pere Joan Martorell? D'una banda, el lirisme i la poderosa arquitectura formal que sosté aquesta novel·la. El de Lloseta és un autor amb una més que testada trajectòria poètica i una narrativa cada vegada

més sòlida. *Nocturn sense estrelles* (2006) era una singular i curiosa immersió en el món d'un assassí en sèrie que estripava les cotilles del gènere negre. *Llibre de les revelacions* (2007), mentrestant, explorava les relacions personals i les seues contradiccions. Dues novel·les beneficiades de la formació professional com a psicòleg i la versatilitat i recursos de l'autor, plasmat en una llengua solidificada en els codis poètics i el gust per la riquesa lèxica.

La memòria de l'Oracle —editada de nou en un segell de garanties després del desgavell de la publicació en Ifeelbook, fruit d'un mal plantejament en el Premi Mallorca—, és una decidida superació de les capacitats apuntades anteriorment. Una prosa cisellada, polida i punyent que, per moments, dansa sobre les paraules amb la subtilesa d'una ballarina clàssica. O colpeja la mandíbula amb la contundència d'un boxejador pletòric.

Esriptura especialment evocativa i filosòfica en una sèrie de capítols amb títol —els altres són numerats— la funció i origen dels quals entendrem al final. "Puc sentir les veus aspres, sempre febrores i escanyades, dels companys. Aquestes veus afeblides per l'estigma dels apàtrides i la catarsi del liti", llegim en un d'aquests fragments. La resta de capítols,

teatre

'L'habitació del costat' ('The vibrator play') en la Sala Villarroel, vista per Francesc Foguet

televisió

Toni de la Torre parla de la sèrie protagonitzada per Alan Arkin i Michael Douglas

art

Francesc Fontbona glossa la figura de Teresa Villarroel, degana de la pintura catalana

més narratius, dibuixen una història de personatges marcats per la misèria i les absències provocades per la guerra i la dictadura, relatades a través de Jacob, un fill bessó amb el pare absent que li serveix a Martorell per a construir un personatge principal ple de matisos.

Perquè hi ha molt més en la novel·la que perícia tècnica i capacitat lírica. A través de Jacob coneixerem la dissort del seu germà Jeremies, la desesperació alcohòlica dels seus oncles, el sacrifici aberrant de la mare per traure endavant els fills, el jutge sense escrúpols que s'aprofita de la solitud i les necessitats de la dona, la filla nimfòmana del magistrat... Un món asimètric, de "dones envellides abans d'hora, aquelles dones arrugades i pansides després de tants parts, després de tantes nits en blanc, de tants patiments soferts i tanta misèria acumulada. Les altres, en canvi, llueïen joies resplendents i pentinats a l'última moda (...) L'olor de la seva pell esdevenia un tret distintiu, infal·lible".

Des de la llicència poètica i literària del relat de la seua naixença, Jacob ens va endinsant en una narració absorbent, impactant en molts passatges, que té la capacitat d'introduir cops d'efecte quan el lector comença a creure que *La memòria de l'Oracle* aborda matèria més o menys sabuda, com ara quan toca els execrables abusos sexuals eclesiàstics.

Durant la lectura assistirem a un bon grapat de fets que ens glaçaran la sang i que ara obviarem per no espatllar l'argument. Que evoquen termes com humiliació, injustícia, arbitriarietat, brutalitat, odi i revenja. Martorell no sols és capaç d'erigir una història potent, sinó també d'invocar la memòria col·lectiva d'un període: l'acció es desenvolupa a les Illes, però té paral·lelismes palmaris amb qualsevol altre indret que haja estat sotmès al fosc mant del franquisme. Una escaient aportació literària a la memòria col·lectiva amb *l'Oracle* del títol com a metàfora.

La resolució d'una de les trames, la que fa referència a Alba, la germanastra del protagonista, que va fent-se a poc a

PRATS I CAMPS / ARXIU

poc al llarg del llibre, em planteja més dubtes com a lector, suposa un cert trencament amb la sordidesa realista que marca el to general del relat, tot i ser perfectament versemblant en el conjunt de la història. Res que afecte la valoració global: altres lectors trobaran aquests girs sorprenents i plenament satisfactoris.

La memòria de l'Oracle es tanca amb una "Coda" amb la veu d'un altre narrador, un fragment metaliterari que aclareix la suggestiva distribució dels capítols i insinua un interessant mecanisme intern d'edició. Un truc final de prestidigitador per a una obra magnífica, seleccionada amb tota justícia com una de les vint-i-quatre que opten al premi d'Òmnium Cultural a la millor novel·la de l'any.

**EL 155:
TOT ALLÒ QUE NO TE
N'HAN EXPLICAT**
de JOAN MARTÍNEZ VERGEL

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat